

Και... έγινε κατοχίσθηση

Ηταν πρωί, λίγο πριν τις 7.00, και ακολουθώντας το ασφυκτικά γεμάτο ρεύμα της καθόδου της Μεσογείου, κατευθυνόμενοι όπως κάθε μέρα στο γραφείο μου στο Πανεπιστήμιο. Ξαφνικά, το κινητό άρχισε να χτυπά. Στην άλλη άκρη της γραμμής ήταν ένας υπηρεσιακός παράγοντας, ο οποίος με πληροφορούσε ότι στα Βιτάλα, ένα χωριό της Κεντρικής Εύβοιας, τα σπίτια είχαν αρχίσει να καταρρέουν σαν χάρτινοι πύργοι. Δεν χρειαζόταν να μου πει κάτι περισσότερο. Αλλάξα διεύθυνση και κατευθύνθηκα αμέσως προς Χαλκίδα.

Επειτα από μια διαδρομή περίπου μιας ώρας από την πρωτεύουσα της Εύβοιας, έφτασα στην πανέμορφη Κύμη και αμέσως μετά 3 χιλιόμετρα μπήκα στα Βιτάλα. Το θέμα που αντίκρισα στο νότιο τμήμα του χωριού με συντάραξε. Δεκάδες σπίτια είχαν καταστραφεί, παρασυρμένα από τόνους πετρωμάτων, απομένοντας μόνο κομμάτια μπετόν, τμήματα τοίχων και παραμορφωμένα έπιπλα να δείχνουν ότι μόλις χθες το απόγευμα η περιοχή έσφυζε από ζωή. Αλλά πάλι σπίτια είχαν καλύτερη τύχη, μιας που τα ρήγματα που έγιναν στο έδαφος προκάλεσαν μόνο διαμπερείς ρωγμές, ουσιαστικά όμως αχρηστεύοντάς τα. Οι κάτοικοι ενός ολόκληρου χωριού, που στεκόταν στην άκρη του γκρεμού που δημιουργήθηκε, άφωνοι και έκπληκτοι για το συμβάν.

Ευτυχώς στην περίπτωση των Βιτάλων δεν θρηνήσαμε θύματα, όπως έγινε στο Μικρό Χωριό λίγο έξω από το Καρπενήσι, μερικές δεκαετίες πριν, τον Ιανουάριο του 1963. Μια πλαγιά του βουνού ξεκόλλησε με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους 13 άτομα. Ένα χωριό που εξαφανίστηκε μέσα σε μια νύχτα από το χάρτη.

Τα τελευταία 40 χρόνια που οι γεωλόγοι και οι μηχανικοί παρακολουθούν τα φαινόμενα έχουν καταγράψει περισσότερες από 500 καταστροφικές κατοχισθήσεις σε όλη την Ελλάδα, ενώ 300 και περισσότερα χωριά έχουν εκκενωθεί και έχουν μεταφερθεί σε πιο ασφαλείς περιο-

χές. Ο πραγματικός αριθμός των κατοχισθήσεων στην Ελλάδα είναι μάλιστα ακόμη μεγαλύτερος. Η πιο συνηθισμένη περίπτωση κατοχισθήσεων (λόγω της ανθρώπινης δραστηριότητας) είναι η εκσκαφή σε μια πλαγιά μιας μάζας πετρωμάτων για την κατασκευή ενός δρόμου ή ενός σπιτιού. Η εκσκαφή αυτή και η αφαίρεση της μάζας των πετρωμάτων ουσιαστικά είναι σαν την αφαίρεση μιας σφήνας που συγκρατεί μια στοιβάδα από κορμούς δένδρων και έχει αποτέλεσμα την εκδήλωση κατοχισθήσεων και την καταστροφή του τεχνικού έργου που έχει κατασκευαστεί. Είναι νομικές ακόμη οι μνήμες από την καταστροφή της εθνικής οδού στο ύψος της Μαλακάσας πριν από 6 χρόνια.

Όσοι οι κατοχισθήσεις είναι και ένα φαινόμενο που αφορά την τάση της επιφάνειας της Γης να αλλάζει σταδιακά εικόνα. Γι' αυτό είναι δικαιολογημένα τα ερωτήματα που έρχονται επιτακτικά στο νου μου: Μήπως οι κατοχισθήσεις είναι ένα φαινόμενο τελείως «φυσικό» για τον πλανήτη μας; Μήπως οι κατοχισθήσεις μαζί με άλλα φαινόμενα, όπως η διάβρωση, η ενεργοποίηση των ρηγμάτων, η δράση των κυμάτων, οι νεροποντές, οι ξηρασίες, οι υφιστάμενες εκρήξεις κ.ά., σε κατάλληλες περιοχές είναι φαινόμενα τα οποία θα συνεχίσουν να υπάρχουν όπως υπήρχαν εδώ και εκατομμύρια χρόνια; Μήπως ο άνθρωπος προσπαθώντας να προστατεύσει τον εαυτό του και τα έργα του αναλώνεται σε μια προσπάθεια ενάντια στην επιθυμία του ίδιου του πλανήτη μας; Μήπως αντί να κατασκευάζει τεχνικά έργα για την αντιμετώπισή τους θα έπρεπε να

προσαρμόσει και να οροθετήσει ο ίδιος τις δραστηριότητές του, έτσι ώστε να μην υφίσταται τις οδυνηρές επιπτώσεις όχι μόνο των κατοχισθήσεων αλλά και των άλλων φυσικών φαινομένων; Φαινομένων που λόγω της δικιάς μας παρουσίας γίνονται καταστροφικά φαινόμενα που εντάσσονται στη φύση, αλλά όπως η ίδια η λέξη το φανερώνει είναι τελείως «φυσικά».

Κείμενο-φωτ: Ευθύμιος Λέκκας

Εβδομαδιαία έκδοση
με τη συνεργασία
των περιοδικών
BBC Wildlife και
EARTHWATCH INSTITUTE

Επιστημονικοί συνεργάτες

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ
Αντιπρύτανης Παν. Αθηνών,
καθηγητής Παλαιοντολογίας

ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΕΡΕΦΟΣ
Καθηγητής Φυσικής
της Ατμόσφαιρας ΑΠΘ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΥΔΗΣ
Καθηγητής Αντισεισμικής
Τεχνολογίας ΕΜΠ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Καθηγητής Γεωλογίας
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντής
Ευγενιδείου Πλανηταρίου

Δρ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΧΡΟΝΗΣ
Ωκεανογράφος - διευθυντής
- αντιπρόεδρος ΕΚΘΕ

Δρ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΥΣΟΥΡΗΣ

Διευθυντής Ινστιτούτου
Γλυκών Νερών ΕΚΘΕ

Δρ ΕΥΑΓΓ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Διευθυντής Ερευνών
Θαλάσσιας Βιολογίας ΕΚΘΕ

Δρ ΤΖΕΛΑ ΚΑΤΣΙΚΗ

Βιολόγος-Οικολογία

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΕΡΑΝΙΟΣ

Αναπληρωτής καθηγητής
Πυρηνικής Φυσικής

Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΛΕΚΚΑΣ

Αναπληρωτής καθηγητής
Γεωλογίας

Πανεπιστημίου Αθηνών

ΤΕΣΗ ΣΑΛΗ

Αναπληρώτρια καθηγήτρια
Μουσειολογίας

Ιονίου Πανεπιστημίου

ΠΟΛΥΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Αναπληρωτής καθηγητής
Μοριακής Βιολογίας

Γεωργικού Πανεπιστημίου

ΤΑΣΟΣ ΛΕΓΑΚΙΣ

Επικ. καθηγητής Ζωολογίας
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΧΑΡΗΣ ΤΖΑΛΑΣ

Ιστορικός-ερευνητής

Δρ ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΚΙΩΤΗΣ

Πολιτικός επιστήμων,
περιβαλλοντολόγος

Ειδικοί συνεργάτες

ΚΩΣΤΑΣ ΖΥΡΙΝΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΝΙΚΟΣ ΚΑΝΤΕΡΕΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ

ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΜΠΕΡΤΡΑΝ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΦΗΚΑΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΙΒΕΛΕΚΑΣ

ΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

ΜΙΝΩΣ 10-16,

117 43 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 9296001,

ΤΕΛΕΦΑΞ 90 28 311-12-13

ΤΕΥΧΟΣ 88 ΣΑΒΒΑΤΟ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001

γέωτροόπιο

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ "Ε"

- Μένδοβας
- Γιοκότε
- Μεσοπόγγι
- Ρόβανιεμι

Ινδία-Βαρανάσι

Μεταξένια ποιητεία